

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально – науковий інститут новітніх освітніх технологій

Кафедра адміністративного права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни «Актуальні питання адміністративного права та процесу»
на тему: «Порівняльний аналіз адміністративної процедури в Україні
та державах ЄС»

Студентка групи: ПРзм-11

Жирій Г.О.

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. Вербіцька М.В.

Національна шкала _____

Кількість балів: ____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ.....	6
1.1. Поняття та сутність адміністративної процедури.....	6
1.2. Принципи адміністративної процедури.....	7
1.3. Джерела правового регулювання адміністративної процедури.....	8
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА В УКРАЇНІ.....	10
2.1. Нормативно-правове забезпечення адміністративної процедури в Україні..	10
2.2. Основні стадії адміністративної процедури.....	11
2.3. Права та обов'язки учасників адміністративного провадження.....	11
2.4. Проблеми реалізації адміністративної процедури в Україні.....	12
РОЗДІЛ 3. АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА В ДЕРЖАВАХ ЄС.....	14
3.1. Загальні підходи до регулювання адміністративних процедур у державах та принципи належного адміністрування в праві ЄС.....	14
3.2. Особливості адміністративних процедур у окремих державах ЄС.....	15
3.3. Захист прав особи в адміністративних процедурах ЄС.....	16
РОЗДІЛ 4. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	18
4.1. Спільні риси адміністративної процедури України та держав ЄС.....	18
4.2. Відмінності у правовому регулюванні та практиці застосування.....	18
4.3. Перспективи імплементації європейських стандартів в Україні.....	19
ВИСНОВКИ.....	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності органів публічної влади в Україні в умовах європейської інтеграції. Адміністративна процедура є ключовим інструментом забезпечення законності, прозорості та ефективності діяльності суб'єктів владних повноважень, а також гарантією реалізації та захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. У контексті наближення України до стандартів Європейського Союзу особливого значення набуває гармонізація національного законодавства із європейськими підходами до регулювання адміністративних процедур.

Науково-практичне значення теми полягає у можливості використання результатів дослідження для вдосконалення адміністративного законодавства України, зокрема у частині реалізації положень Закону України «Про адміністративну процедуру», а також у правозастосовній діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Ступінь наукової розробки теми є достатнім, однак не вичерпним. Теоретичні засади адміністративної процедури досліджували відомі українські вчені, зокрема Віктор Авер'янов, Ольга Кузьменко, Тетяна Коломосьць, у працях яких розкрито сутність, принципи та механізми реалізації адміністративних процедур. Серед зарубіжних дослідників варто відзначити Юрген Шварце, який досліджував європейське адміністративне право, а також Пол Крейг, чії роботи присвячені принципам належного адміністрування в Європейському Союзі.

Нормативну основу дослідження становлять положення Закон України «Про адміністративну процедуру», а також акти та стандарти Європейського Союзу, зокрема Хартія основних прав Європейського Союзу (стаття 41 — право на належне адміністрування), рекомендації Рада Європи щодо адміністративних процедур та принципів *good administration*.

Водночас, у зв'язку з прийняттям нового законодавства в Україні та розвитком європейських стандартів, дана проблематика потребує подальшого комплексного дослідження.

Метою курсової роботи є проведення порівняльного аналізу адміністративної процедури в Україні та державах Європейського Союзу, визначення спільних і відмінних рис, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства.

- Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:
- розкрити поняття та сутність адміністративної процедури;
 - охарактеризувати принципи адміністративної процедури;
 - дослідити правове регулювання адміністративної процедури в Україні;
 - проаналізувати адміністративні процедури в державах ЄС;
 - здійснити порівняльний аналіз;
 - визначити напрями вдосконалення законодавства України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері здійснення адміністративних процедур.

Предметом дослідження є норми адміністративного права України та держав Європейського Союзу, які регулюють порядок здійснення адміністративних процедур.

Методи дослідження становлять сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, зокрема порівняльно-правовий, формально-юридичний, системний, логічний та структурно-функціональний.

Структура курсової роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ

1.1. Поняття та сутність адміністративної процедури

Адміністративна процедура є важливою складовою адміністративного права, яка визначає порядок діяльності органів публічної влади під час розгляду та вирішення індивідуальних адміністративних справ. Вона забезпечує реалізацію принципів законності, відкритості та захисту прав особи у відносинах з державою.

Відповідно до Закон України «Про адміністративну процедуру», адміністративна процедура — це встановлений законом порядок розгляду та вирішення справ суб'єктами владних повноважень щодо прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб.

У законодавчому вимірі поняття адміністративної процедури закріплено у Закон України «Про адміністративну процедуру», де вона визначається як встановлений законом порядок розгляду та вирішення адміністративних справ. Це визначення акцентує увагу на процесуальному характері адміністративної діяльності, що спрямована на прийняття індивідуальних адміністративних актів. Таким чином, адміністративна процедура є юридичною формою діяльності публічної адміністрації [1].

У науковій доктрині існують різні підходи до розуміння сутності адміністративної процедури. Зокрема, Віктор Авер'янов розглядав адміністративну процедуру як систему процесуальних норм, що регулюють діяльність органів виконавчої влади щодо прийняття управлінських рішень. Такий підхід підкреслює нормативний характер адміністративної процедури та її спрямованість на забезпечення законності діяльності держави [2, с.592].

Інший підхід пропонує розглядати адміністративну процедуру як інструмент захисту прав людини у відносинах із владою. Вона забезпечує можливість особи брати участь у процесі прийняття рішення, висловлювати свою позицію, надавати докази та оскаржувати дії органів влади. Таким чином, адміністративна процедура виконує гарантійну функцію та виступає засобом

реалізації принципу верховенства права [3].

У сучасних умовах адміністративна процедура також розглядається як елемент good governance (належного врядування), що передбачає відкритість, прозорість і підзвітність органів публічної влади. Вона сприяє підвищенню довіри громадян до державних інституцій та ефективності управлінських рішень. Саме тому її розвиток є одним із пріоритетів реформування публічного управління в Україні.

Отже, адміністративна процедура є комплексною правовою категорією, яка поєднує у собі процесуальні, гарантійні та управлінські аспекти діяльності держави, забезпечуючи баланс між владними повноваженнями та правами особи.

1.2. Принципи адміністративної процедури

Принципи адміністративної процедури становлять фундаментальні засади, на яких ґрунтується діяльність органів публічної влади при вирішенні адміністративних справ. Вони визначають зміст і спрямованість адміністративної діяльності, забезпечують її відповідність стандартам правової держави та виступають орієнтирами для правозастосовної практики.

Одним із базових принципів є принцип верховенства права, який передбачає пріоритет прав і свобод людини у діяльності держави. Він означає, що будь-яке рішення органу влади повинно відповідати закону та не порушувати основоположні права особи. Цей принцип є основою функціонування адміністративної процедури як у національному, так і в європейському праві [4].

Важливе значення має принцип пропорційності, який вимагає, щоб рішення органів влади були необхідними та співмірними поставленій меті. Це означає, що втручання у права особи повинно бути мінімальним і обґрунтованим. У праві Європейського Союзу цей принцип є одним із ключових у сфері адміністративних процедур [5].

Не менш важливим є принцип права особи бути вислуханою, який передбачає можливість участі особи у процесі прийняття рішення. Він

забезпечує справедливість адміністративної процедури та запобігає прийняттю необґрунтованих рішень. Цей принцип прямо закріплений у праві ЄС.

Крім того, важливими є принципи відкритості, неупередженості та своєчасності. Вони забезпечують прозорість діяльності органів влади, об'єктивність прийняття рішень та дотримання розумних строків розгляду справ. Дотримання цих принципів є необхідною умовою ефективного функціонування адміністративної процедури.

Таким чином, принципи адміністративної процедури формують її основу та забезпечують відповідність діяльності органів публічної влади сучасним європейським стандартам.

1.3. Джерела правового регулювання адміністративної процедури

Джерела правового регулювання адміністративної процедури становлять систему нормативно-правових актів, що визначають порядок діяльності органів публічної влади при вирішенні адміністративних справ. Вони забезпечують правову визначеність та єдність правозастосування [6].

Основним джерелом є Конституція України, яка закріплює принципи верховенства права, законності та гарантії прав людини. Вона визначає загальні засади діяльності органів державної влади та є базою для подальшого розвитку адміністративного законодавства.

Центральне місце у системі джерел займає Закон України «Про адміністративну процедуру», який комплексно регулює порядок розгляду адміністративних справ. Його прийняття стало важливим етапом реформування адміністративного права в Україні та наближення його до стандартів ЄС.

Важливу роль також відіграє Кодекс адміністративного судочинства України, який визначає порядок судового контролю за діяльністю органів публічної влади. Він забезпечує можливість оскарження адміністративних рішень та захист прав особи у суді.

На міжнародному рівні джерелами є акти Європейського Союзу та Рада Європи. Зокрема, важливе значення має Хартія основних прав Європейського Союзу, яка закріплює право на належне адміністрування [7].

Також значну роль відіграють рекомендації Ради Європи, які встановлюють стандарти адміністративних процедур для держав-членів. Вони використовуються як орієнтир для реформування національного законодавства.

Отже, система джерел адміністративної процедури є багаторівневою та включає як національні, так і міжнародні нормативні акти, що забезпечують ефективне правове регулювання цієї сфери.

РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА В УКРАЇНІ

2.1. Нормативно-правове забезпечення адміністративної процедури в Україні

Нормативно-правове забезпечення адміністративної процедури в Україні становить систему законодавчих і підзаконних актів, що регулюють діяльність органів публічної влади при розгляді та вирішенні індивідуальних адміністративних справ. Важливим етапом розвитку цієї сфери стало прийняття Закон України «Про адміністративну процедуру», який вперше на законодавчому рівні комплексно визначив загальні правила здійснення адміністративних процедур [8].

До прийняття цього Закону правове регулювання адміністративної процедури в Україні було фрагментарним, оскільки відповідні норми містилися у різних нормативно-правових актах, що регулювали окремі сфери управління. Це створювало труднощі у правозастосуванні та призводило до неоднакової практики діяльності органів влади [9, с. 45].

Основу нормативного регулювання становить Конституція України, яка закріплює фундаментальні принципи функціонування держави, зокрема принцип верховенства права, законності та гарантії прав і свобод людини і громадянина [10].

Важливу роль у забезпеченні законності адміністративної діяльності відіграє Кодекс адміністративного судочинства України, який встановлює порядок судового контролю за рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єктів владних повноважень та гарантує можливість їх оскарження [11].

На формування національної системи адміністративної процедури значний вплив мають європейські стандарти, зокрема положення Хартії основних прав Європейського Союзу, яка закріплює право на належне адміністрування, а також рекомендації Рада Європи щодо принципів good administration [12].

Таким чином, нормативно-правове забезпечення адміністративної процедури в Україні має комплексний характер і базується як на національних, так і на міжнародних правових актах.

2.2. Основні стадії адміністративної процедури

Адміністративна процедура в Україні характеризується наявністю чітко визначених стадій, які забезпечують послідовність та ефективність розгляду адміністративних справ. Ці стадії формують єдиний процесуальний механізм прийняття рішень органами публічної влади.

Першою стадією є ініціювання адміністративного провадження, яке здійснюється шляхом подання заяви особою або за ініціативою самого органу влади. На цьому етапі визначається предмет розгляду та встановлюється коло учасників провадження [13].

Наступною стадією є підготовка справи до розгляду, яка включає збір доказів, витребування необхідних документів та встановлення фактичних обставин справи. Саме на цьому етапі формується доказова база, що є основою для прийняття рішення [14, с. 87].

Третьою стадією є безпосередній розгляд справи, під час якого здійснюється аналіз зібраних матеріалів, заслуховуються пояснення сторін та оцінюються докази. Важливою гарантією на цьому етапі є забезпечення права особи бути вислуханою [15].

Четвертою стадією є прийняття адміністративного акта — індивідуального рішення, що має юридичні наслідки для конкретної особи. Такий акт повинен відповідати вимогам законності, обґрунтованості та вмотивованості [16].

Завершальною стадією є виконання адміністративного акта, а також можливість його оскарження в адміністративному або судовому порядку, що гарантує захист прав особи [17].

Отже, стадії адміністративної процедури забезпечують логічну послідовність дій органів влади та сприяють прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

2.3. Права та обов'язки учасників адміністративного провадження

Учасники адміністративного провадження наділяються певними правами та обов'язками, які спрямовані на забезпечення справедливості та ефективності адміністративної процедури.

До основних прав учасників належать право брати участь у розгляді справи, подавати докази, висловлювати свої доводи та заперечення, а також право на оскарження адміністративного рішення [18].

Важливим елементом є право на доступ до матеріалів справи, що забезпечує прозорість адміністративної процедури та можливість ефективного захисту своїх прав і законних інтересів [19, с. 102].

Серед обов'язків учасників слід виділити обов'язок добросовісно користуватися своїми правами, надавати достовірну інформацію та дотримуватися встановлених строків [20].

Органи публічної влади, у свою чергу, зобов'язані діяти відповідно до принципів законності, неупередженості, рівності та пропорційності. Вони повинні забезпечити об'єктивний і справедливий розгляд справи [21].

Таким чином, права та обов'язки учасників адміністративного провадження забезпечують баланс між інтересами держави та особи.

2.4. Проблеми реалізації адміністративної процедури в Україні

Попри суттєві кроки у реформуванні адміністративного законодавства, реалізація адміністративної процедури в Україні супроводжується низкою проблем.

Однією з основних проблем є недостатній рівень обізнаності посадових осіб та громадян щодо нових правил адміністративної процедури, що ускладнює їх практичне застосування [22, с. 120].

Іншою проблемою є формальний підхід до розгляду адміністративних справ, що проявляється у недотриманні строків та поверхневому аналізі обставин справи [23].

Також актуальною є проблема недостатнього рівня цифровізації адміністративних процедур, що обмежує доступ громадян до адміністративних послуг та знижує ефективність діяльності органів влади [24].

Крім того, важливим викликом залишається необхідність подальшої гармонізації українського законодавства із європейськими стандартами, що потребує системних реформ [25].

Отже, для ефективної реалізації адміністративної процедури в Україні необхідно вдосконалювати законодавство, підвищувати кваліфікацію посадових осіб та впроваджувати сучасні інформаційні технології.

РОЗДІЛ 3. АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА В ДЕРЖАВАХ ЄС

3.1. Загальні підходи до регулювання адміністративних процедур у державах ЄС та принципи належного адміністрування в праві ЄС

Адміністративна процедура в державах Європейського Союзу характеризується високим рівнем уніфікації загальних підходів до її регулювання, що зумовлено впливом права ЄС та необхідністю забезпечення однакових стандартів діяльності публічної адміністрації. Водночас, незважаючи на відсутність єдиного кодифікованого адміністративно-процедурного акта на рівні ЄС, у державах-членах сформувалися подібні моделі адміністративних процедур, які базуються на принципах законності, прозорості та ефективності.

Важливу роль у формуванні цих підходів відіграє практика інституцій ЄС, а також загальні принципи права Союзу, які впливають на національні правові системи. У більшості держав ЄС адміністративні процедури врегульовані спеціальними законами (наприклад, у Німеччині, Франції, Польщі), які встановлюють єдині правила взаємодії адміністрації та громадян [26].

Таким чином, адміністративна процедура в державах ЄС має комплексний характер та базується на поєднанні національного законодавства і наднаціональних правових стандартів.

Одним із ключових елементів адміністративної процедури в Європейському Союзі є принципи належного адміністрування (good administration), які визначають стандарти діяльності публічної адміністрації.

До основних принципів належать законність, неупередженість, пропорційність, право бути вислуханим, обґрунтованість рішень, а також право на доступ до інформації. Ці принципи спрямовані на забезпечення ефективного та справедливого розгляду адміністративних справ.

Особливе значення має право на належне адміністрування, яке передбачає обов'язок органів влади діяти чесно, об'єктивно та у розумні строки. Дотримання цих принципів є необхідною умовою забезпечення довіри громадян до публічної адміністрації [27].

Таким чином, принципи належного адміністрування виступають основою функціонування адміністративних процедур у праві ЄС.

3.2. Особливості адміністративних процедур у окремих державах ЄС

Адміністративні процедури в державах Європейського Союзу, незважаючи на спільні принципи, мають істотні національні особливості, що зумовлені історичним розвитком правових систем, адміністративною культурою та моделями публічного управління. У цьому контексті можна виділити кілька типових підходів до регулювання адміністративних процедур.

Насамперед, у державах континентальної правової сім'ї (зокрема Німеччина, Франція, Італія) адміністративні процедури мають чітке законодавче закріплення у вигляді кодифікованих актів. Так, у Німеччині діє Закон про адміністративну процедуру (*Verwaltungsverfahrensgesetz*), який встановлює детальний порядок прийняття адміністративних рішень, включаючи правила повідомлення сторін, проведення слухань, оцінки доказів та оформлення адміністративних актів. Важливою особливістю є високий рівень формалізації процедури, що забезпечує передбачуваність дій органів влади.

У Франції адміністративна процедура характеризується значною роллю судової практики, насамперед діяльності Державної ради (*Conseil d'État*). Хоча законодавче регулювання також існує, саме судова практика формує стандарти належного адміністрування, зокрема щодо обов'язку адміністрації мотивувати свої рішення та дотримуватися принципу пропорційності.

У Польщі адміністративна процедура врегульована Кодексом адміністративного провадження, який встановлює єдині правила розгляду адміністративних справ. Особливістю польської моделі є чітка регламентація строків розгляду справ, а також закріплення принципу довіри громадянина до держави.

Крім того, у багатьох державах ЄС активно впроваджуються електронні адміністративні процедури, що значно спрощує взаємодію громадян з органами влади. Це проявляється у можливості подання заяв онлайн, отримання

адміністративних послуг через цифрові платформи та використання електронного документообігу.

Таким чином, адміністративні процедури в державах ЄС поєднують у собі спільні європейські стандарти та національні особливості, що забезпечує їх гнучкість та ефективність [28].

3.3. Захист прав особи в адміністративних процедурах ЄС

Захист прав особи є фундаментальним елементом адміністративної процедури в Європейському Союзі та одним із ключових критеріїв оцінки ефективності діяльності публічної адміністрації. Система гарантій прав особи в адміністративних процедурах ЄС базується на поєднанні норм первинного та вторинного права ЄС, а також практики Суду Європейського Союзу.

Однією з основних гарантій є право на справедливу адміністративну процедуру, яке включає право бути вислуханим перед прийняттям рішення, що може негативно вплинути на права чи інтереси особи. Це право є одним із базових процесуальних стандартів і активно застосовується у практиці Суду ЄС.

Важливим елементом є також право на доступ до матеріалів справи, що дозволяє особі ознайомитися з доказами, на підставі яких приймається рішення, та підготувати свою позицію. Це забезпечує прозорість адміністративного процесу та рівність сторін.

Ще однією важливою гарантією є обов'язок адміністративних органів належним чином мотивувати свої рішення. Вмотивованість адміністративного акта дозволяє особі зрозуміти причини прийняття рішення та, у разі необхідності, ефективно його оскаржити.

Значну роль у забезпеченні прав особи відіграє можливість судового захисту. Особи мають право звертатися до національних судів або до Суду Європейського Союзу для оскарження рішень органів влади. Судова практика відіграє ключову роль у формуванні стандартів адміністративного права ЄС.

Крім судового захисту, важливим інститутом є Європейський омбудсман, який розглядає скарги громадян на випадки неналежного адміністрування в інституціях ЄС [29].

Отже, система захисту прав особи в адміністративних процедурах ЄС є комплексною та ефективною, оскільки поєднує процесуальні гарантії, судовий контроль та інституційні механізми захисту прав людини .

РОЗДІЛ 4. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

4.1. Спільні риси адміністративної процедури України та держав ЄС

Адміністративні процедури України та держав Європейського Союзу мають низку спільних рис, що сформувалися під впливом загальноєвропейських стандартів публічного управління та розвитку принципу верховенства права. Незважаючи на різний рівень правової системи та інституційної зрілості, обидві моделі мають спільну ціннісну основу, яка орієнтована на захист прав людини та забезпечення ефективного функціонування публічної адміністрації.

Однією з ключових спільних рис є орієнтація адміністративної процедури на забезпечення прав і законних інтересів особи. У центрі як української, так і європейської моделей знаходиться ідея, що адміністративне рішення повинно прийматися не лише в інтересах держави, а й із врахуванням прав конкретної особи.

Також спільним є закріплення базових процесуальних принципів, зокрема законності, неупередженості, пропорційності, обґрунтованості адміністративних рішень та права особи на участь у процедурі. Особливо важливим є принцип права бути вислуханим, який гарантує можливість особи впливати на результат розгляду справи до прийняття рішення.

Ще однією спільною рисою є наявність механізмів судового контролю за діяльністю адміністрації. І в Україні, і в державах ЄС особа має право оскаржити адміністративний акт у суді, що виступає ключовою гарантією захисту прав [30].

Таким чином, спільність адміністративних процедур України та держав ЄС полягає у єдиній правовій логіці — забезпеченні балансу між інтересами держави та приватної.

4.2. Відмінності у правовому регулюванні та практиці застосування

Попри наявність спільних принципів, адміністративні процедури України та держав ЄС суттєво відрізняються за рівнем правової деталізації, стабільності регулювання та ефективності практичного застосування.

У державах Європейського Союзу адміністративні процедури, як правило, мають високий рівень кодифікації. У багатьох країнах (наприклад, Німеччина, Польща, Австрія) діють спеціальні адміністративно-процедурні кодекси, які детально регламентують усі стадії провадження: від відкриття справи до виконання рішення. Це забезпечує однакове застосування норм у всій системі публічного управління.

В Україні адміністративна процедура була системно врегульована лише із прийняттям Закону про адміністративну процедуру, тому система ще перебуває на етапі практичного становлення та адаптації. Це впливає на неоднорідність практики застосування норм різними органами влади.

Ще однією важливою відмінністю є роль судової практики. У державах ЄС суди фактично формують стандарти адміністративної процедури, деталізуючи загальні принципи через свої рішення. В Україні судова практика також відіграє важливу роль, однак її вплив на формування адміністративних стандартів є менш системним.

Окремо слід виділити рівень цифровізації. У країнах ЄС адміністративні процедури активно переведені в електронну форму, що забезпечує швидкість, прозорість та доступність адміністративних послуг. В Україні цей процес лише набирає обертів, хоча вже спостерігається значний прогрес у сфері електронного урядування [31].

Отже, головні відмінності полягають у ступені кодифікації, стабільності практики та рівні цифрової трансформації адміністративних процесів.

4.3. Перспективи імплементації європейських стандартів в Україні

Імплементація європейських стандартів адміністративної процедури є одним із ключових напрямів розвитку української правової системи в умовах євроінтеграції. Цей процес передбачає не лише формальне наближення законодавства до права ЄС, але й реальне впровадження європейських принципів у практику публічного адміністрування.

Першою важливою перспективою є подальший розвиток та деталізація національного законодавства у сфері адміністративної процедури. Йдеться про

удосконалення процедурних гарантій, уточнення повноважень адміністративних органів та підвищення якості адміністративних рішень.

Другим напрямом є розвиток цифрової адміністрації. Впровадження електронних адміністративних послуг, цифрових реєстрів та автоматизованих процедур дозволяє значно зменшити бюрократичні бар'єри та підвищити ефективність управління.

Третім важливим аспектом є посилення гарантій захисту прав особи. Європейські стандарти передбачають високий рівень процесуальних прав учасників адміністративного провадження, і їх імплементація в Україні сприятиме зміцненню правової держави.

Окремо слід виділити необхідність розвитку адміністративної культури посадових осіб, що включає дотримання принципів доброго адміністрування, прозорості та відповідальності [32].

Таким чином, імплементація європейських стандартів є стратегічним напрямом реформування адміністративної процедури в Україні та умовою її інтеграції в європейський правовий простір.

ВИСНОВОК

У результаті проведеного дослідження адміністративної процедури в Україні та державах Європейського Союзу можна сформулювати низку узагальнюючих положень, які відображають як теоретичні засади, так і практичні особливості функціонування цього інституту.

По-перше, встановлено, що адміністративна процедура є одним із ключових інститутів адміністративного права, який забезпечує впорядковану діяльність органів публічної влади щодо вирішення індивідуальних адміністративних справ. Вона виступає важливим інструментом реалізації принципу верховенства права, оскільки визначає чіткі правила взаємодії між адміністрацією та приватними особами. У сучасних умовах адміністративна процедура виконує не лише регулятивну, але й гарантійну функцію, оскільки спрямована на захист прав і законних інтересів людини.

По-друге, дослідження принципів адміністративної процедури показало, що вони становлять її фундаментальну основу. До основних принципів належать законність, пропорційність, неупередженість, рівність учасників, право бути вислуханим та обов'язковість мотивування адміністративних рішень. Саме ці принципи забезпечують баланс між публічними інтересами держави та приватними інтересами особи, а також підвищують рівень довіри громадян до органів влади.

По-третє, аналіз джерел правового регулювання адміністративної процедури засвідчив, що в Україні вона формувалася поступово та тривалий час мала фрагментарний характер. Лише з прийняттям спеціального Закону України «Про адміністративну процедуру» відбулося її системне нормативне закріплення. Водночас значний вплив на розвиток цього інституту мають європейські правові стандарти, зокрема положення Хартії основних прав Європейського Союзу та практика Ради Європи.

По-четверте, дослідження адміністративної процедури в Україні дозволило встановити, що її сучасний стан характеризується етапом становлення та адаптації до нових законодавчих вимог. Визначено основні стадії

адміністративного провадження: ініціювання справи, підготовка матеріалів, розгляд справи, прийняття адміністративного акта та його виконання або оскарження. Кожна з цих стадій має важливе значення для забезпечення законності та обґрунтованості адміністративних рішень.

Водночас виявлено низку проблем у реалізації адміністративної процедури в Україні, серед яких: недостатній рівень практичного застосування нових законодавчих норм, формальний підхід до розгляду адміністративних справ, недостатня цифровізація адміністративних послуг та потреба у підвищенні правової культури посадових осіб. Ці проблеми негативно впливають на ефективність функціонування системи публічного управління.

Аналіз адміністративних процедур у державах Європейського Союзу показав, що вони характеризуються високим рівнем кодифікації, стабільністю правового регулювання та розвиненою системою судового контролю. У багатьох країнах ЄС адміністративні процедури детально врегульовані спеціальними кодексами, що забезпечує єдність правозастосовної практики та передбачуваність дій адміністрації.

Окремо встановлено, що важливою особливістю європейської моделі є значна роль принципу належного адміністрування (*good administration*), який включає право бути вислуханим, право доступу до матеріалів справи, обов'язок мотивування рішень та дотримання розумних строків. Також у країнах ЄС активно розвиваються електронні адміністративні процедури, що підвищує ефективність державного управління.

Порівняльний аналіз дозволив виявити як спільні риси, так і відмінності між адміністративними процедурами України та держав ЄС. Спільними є орієнтація на захист прав людини, наявність базових процесуальних гарантій та можливість судового оскарження адміністративних актів. Водночас відмінності полягають у рівні кодифікації, стабільності правозастосування та ступені цифровізації адміністративних процесів.

Найбільш суттєвою різницею є те, що в державах ЄС адміністративна процедура є давно усталеним та детально врегульованим інститутом, тоді як в

Україні вона перебуває на етапі активного становлення та практичного впровадження.

Перспективи розвитку адміністративної процедури в Україні безпосередньо пов'язані з імплементацією європейських стандартів. Подальший розвиток має здійснюватися у напрямі вдосконалення законодавства, розширення процесуальних гарантій для учасників адміністративного провадження, розвитку електронного урядування та підвищення рівня професійної підготовки державних службовців.

Отже, адміністративна процедура в Україні поступово наближається до європейських стандартів, однак потребує подальшого системного вдосконалення. Її ефективне функціонування є важливою умовою побудови правової держави, забезпечення верховенства права та захисту прав і свобод людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про адміністративну процедуру»: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 28.04.2026).
2. Авер'янов Віктор Борисович В. Б. Адміністративне право України: академічний курс: підручник. Київ: Юридична думка, 2011. С.592 URL: https://pidru4niki.com/15840720/pravo/administrativne_pravo_ukrayini .
3. Хартія основних прав Європейського Союзу <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> .
4. Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 28.04.2026).
5. Пол Крейг Craig P. EU Administrative Law. Oxford: Oxford University Press, 2018. URL: <https://global.oup.com/academic/product/eu-administrative-law-9780198714927> .
6. Коломоець Тетяна Олександрівна Т. О. Адміністративна процедура: сучасні підходи. URL: <https://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-2-2020/10.pdf>.
7. Хартія основних прав Європейського Союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> .
8. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20> (дата звернення: 28.04.2026).
9. Тимошук В. П. Адміністративні процедури в Україні: проблеми теорії та практики. Київ: Факт, 2013. С. 192.
10. Конституція України: офіц. текст. Київ: Право, 2020. С. 96.
11. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 28.04.2026).
12. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> (дата звернення: 28.04.2026).

13. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 28.04.2026).
14. Тимощук В. П. Адміністративні процедури в Україні: проблеми теорії та практики. Київ: Факт, 2013. С. 87.
15. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> (дата звернення: 28.04.2026).
16. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 28.04.2026).
17. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 28.04.2026).
18. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 28.04.2026).
19. Тимощук В. П. Адміністративні процедури в Україні: проблеми теорії та практики. Київ: Факт, 2013. С. 102.
20. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 28.04.2026).
21. Конституція України: офіц. текст. Київ: Право, 2020.
22. Тимощук В. П. Адміністративні процедури в Україні: проблеми теорії та практики. Київ: Факт, 2013. С. 120.
23. Коломоець Т. О. Адміністративне право України: підручник. Запоріжжя: Гельветика, 2020. С 368.
24. Public Governance and Administrative Procedure Reform. Paris: OECD, 2019. URL: <https://www.oecd.org/gov/public-governance/> (дата звернення: 28.04.2026).

25. Recommendation CM/Rec(2007)7 of the Committee of Ministers to member states on good administration. Strasbourg: Council of Europe, 2007. URL: <https://rm.coe.int/recommendation-cm-rec-2007-7/16807096b1> (дата звернення: 28.04.2026).
26. Craig P. EU Administrative Law. Oxford: Oxford University Press, 2018. 944 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/eu-administrative-law-9780197904268?cc=ua&lang=en&> .
27. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> (дата звернення: 28.04.2026).
28. Schwarze J. European Administrative Law. London: Sweet & Maxwell, 2006. 1600 p. URL: <https://www.amazon.co.uk/European-Administrative-Law-Revised-First/dp/0421965606> .
29. Lenaerts K., Maselis I., Gutman K. EU Procedural Law. Oxford: Oxford University Press, 2014. 1056 p. URL: <https://www.pbookshop.com/media/filetype/s/p/1395934240.pdf> .
30. Craig P. EU Administrative Law. Oxford: Oxford University Press, 2018. 944 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/eu-administrative-law-9780197904268?cc=ua&lang=en&> .
31. Schwarze J. European Administrative Law. London: Sweet & Maxwell, 2006. 1600 p. URL: <https://www.amazon.co.uk/European-Administrative-Law-Revised-First/dp/0421965606> .
32. Lenaerts K., Maselis I., Gutman K. EU Procedural Law. Oxford: Oxford University Press, 2014. 1056 p. URL: <https://www.pbookshop.com/media/filetype/s/p/1395934240.pdf> .